

KORT DELRAPPORT for 2020

"Sammen om fortellingen"

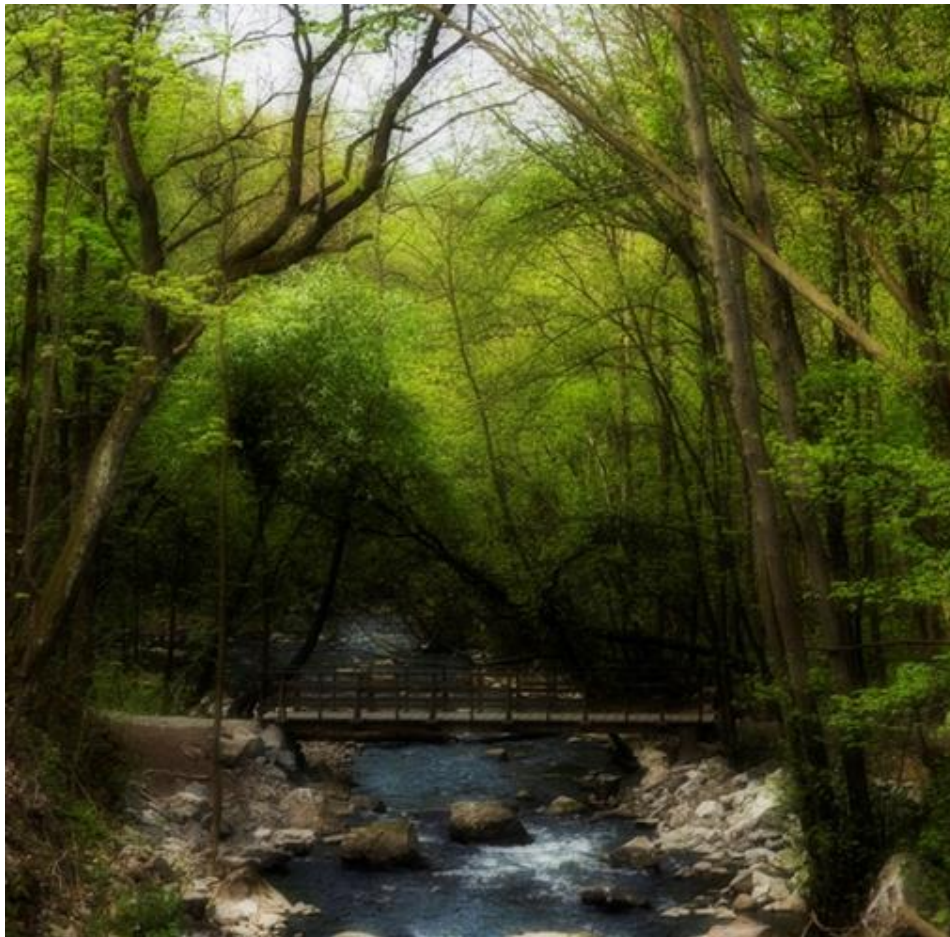

Foto: Anita Nilsen

Samfunnsrolle, makt og ansvar 2018-2020

Vest-Agder-museet IKS, 18.05.2021

Kort oppsummering av prosjektet

Prosjektet *Sammen om fortellingen, lokalt og internasjonalt* startet opp i 2018, med hovedtyngden av arbeidet lagt til 2019 og 2020. Målet med prosjektet er å videreføre og utdype to arbeidsområder som vi mener har stor overføringsverdi til andre museer:

- 1) Implementering og integrering av samfunnsrollen i daglig drift og annet arbeid i museet, og
- 2) målrettet tilnærming til samfunnsrollearbeid internasjonalt.

I sistnevnte inngår nettverksbyggingen og arbeidet med et større internasjonalt samarbeidsprosjekt. Det har fått mye oppmerksomhet, også i 2020.

Nasjonalt og regionalt var 2020 preget av arbeidet med implementering og integrering av samfunnsrollen i daglig drift og annet arbeid i museet. Dette ved alle de tre avdelingene som er involvert i prosjektet, Kristiansand kanonmuseum, Flekkefjord museum og Mandal museum.

I det følgende vil vi kun kort rapportere for det som har blitt gjort i 2020. Vi vil levere en omfattende sluttrapport med avsluttende, revisorgodkjent regnskap og detaljert drøfting av prosjektets problemstillinger, måloppnåelse og resultater for hele prosjektperioden i løpet av høsten 2021.

Prosjektets fremgang i 2020

Året har vært preget av kontinuerlig videreutvikling og utprøving av arbeidsmetoder i samarbeid og involvering av ulike grupper fra lokalbefolkningen i arbeidet med lokalhistoriske utstillinger. Vest-Agder-museet har som langsiktig mål å utvikle faste lokalhistoriske utstillinger ved alle museets elleve avdelinger, og arbeidet med tre av disse – lokalisert i tre ulike regioner – ble valgt ut for «*Sammen om fortellingen*». Ved hver avdeling blir flere ansatte involvert i arbeidet, som har som mål å treffe og involvere et bredt publikum. Siden Vest-Agder-museets avdelinger ligger langt fra hverandre (Kristiansand – Mandal – Flekkefjord), og vi ønsket muligheten til rask og direkte drøfting av utfordringer eller etiske dilemmaer relatert til delprosjektene, har vi tatt i bruk Zoom som et enkelt og effektivt videokonferanseverktøy.

Delprosjektet ved Kristiansand kanonmuseum har blitt avsluttet i 2020, mens de andre to har blitt videreutviklet. Prosjektdeltakerne har hatt regelmessig kontakt gjennom året, med spesielt fokus på erfaringsutveksling omkring en god etisk fremgangsmåte, makt- og ansvarsaspektet i arbeidet vårt med samfunnsrollen. Dette vil bli grundig belyst i sluttrapporten.

I det følgende vil vi kort gå inn på hvordan vi har jobbet med de tre delprosjektene i 2020.

KRISTIANSAND KANONMUSEUM – «Ungdom møter Møvik»

Teksten er skrevet av prosjektleder Gunbild Aaby.

Ungdom møter Møvik

«Ungdom møter Møvik» er et dokumentasjons- og formidlingsprosjekt om Møvik og andre verdenskrig, sett med lokale ungdommers eget blikk. I prosjektet samarbeidet museet med Kristiansand kanonmuseums nærmeste ungdomsskole, Møvig skole og elevene i 9c. Elevene lagde egne filmer om gjenstander og installasjoner på Kanonmuseet (2019) og gjennomførte intervjuer med slektninger – om krigen og forholdet til Møvik fort/Kanonmuseet (2020). Materialet ble stilt ut og åpnet for publikum sammen med ny lokalhistorisk utstilling på Kristiansand kanonmuseum i juni 2020.

Målet med prosjektet var å involvere de lokale elevene i fortellingen om Møvik kystfort/Batterie Vara og andre verdenskrig. Vi ville skape engasjerende formidling, laget av ungdommene selv, samt fremme mestingsfølelse og en ny form for tilhørighet til museet i nærmiljøet, historien til stedet og den større historien om krigen.

Hva har blitt gjort i 2020?

I 2020 ble følgende gjennomført:

- Intervjuprosjektet (januar – februar 2020)
- Elevenes egevaluering (februar 2020)
- Ferdigstilling av utstillingen (februar – juni 2020)
- Åpning på Kristiansand kanonmuseum (juni 2020)

Intervjuprosjektet

Del 1 av involveringsprosjektet, elevproduserte filmer fra Møvik fort, ble gjennomført høsten 2019. Del to, intervjuprosjektet, startet umiddelbart etter nyttår 2020. Elevene skulle intervju sine foreldre, besteforeldre eller andre i en annen generasjon om deres forhold til andre verdenskrig generelt og Møvik fort spesielt.

Museet hyret inn Bjørn Enes i Memoar til å holde kurs i intervjueteknikk. Han introduserte dem for muntlige primærkilder og sekundærkilder, og hadde med seg intervjuobjekter som han selv intervjuet. Elevene fikk også prøve seg.

Kurs i intervjueteknikk med Bjørn Enes fra Momoar - norsk organisasjon for munnleg historie..

Gjennom Enes ble historien om andre verdenskrig på Møvik en annen enn den elevene tidligere hadde blitt introdusert for. Mens elevene i filmprosjektet før jul hadde arbeidet med tunge, materielle installasjoner og militær krigshistorie, ble det i dette kurset snakk om menneskenes egne erfaringer og opplevelser av fortet og historien.

Etter kurset med Enes tok skolen over og organiserte prosjektet selv. Museet hadde satt opp en praktisk huske- og tipsliste for de ferske intervjuerne. I tillegg bidro vi med en kort, åpen intervjuguide, som elevene kunne støtte seg til hvis de følte behov for det:

1. Når og hvor er du født?
2. Hvilket forhold har du til andre verdenskrig (1940 – 1945)?
3. Finnes det et spesielt sted som du forbinder med krigen?
4. Kjenner du kanonmuseet på Møvik, og hvis ja, betyr det noe for deg?
5. Vet du hva som skjedde på Møvik under krigen? (Følg opp med spørsmål dersom informanten har noe å fortelle).
6. Er det viktig å ha et slikt museum? Hvorfor/hvorfor ikke?
7. Hva tenker du er viktig at ungdommer i dag lærer om krigen? Hvorfor?

Pluss egen del: 3 – 5 egne spørsmål

Av de ferdige intervjuene kan vi høre at elevene brukte spørsmålene fra guiden aktivt, og noen strevde med å følge opp svarene med relevante spørsmål. I elevenes egnevaluering nevner mange at de syntes det var vanskelig å komme videre i samtalen, og at den stoppet opp da de hadde stilt spørsmålene på lista.

Likevel var intervjuprosjektet vellykket – på flere måter:

- Hele 25 av 27/28 elever i klassen gjennomførte et intervju
- Elevene hadde i mye større grad kontroll over eget produkt enn de hadde i filmproduksjonen. De valgte intervjuobjekt og styrte samtalen selv.

- Prosjektet skapte engasjement.
- Mange foreldre ble interessert og involvert i prosjektet.

Læreren oppsummerte situasjonen slik midt i innsamlingsperioden i januar 2020:

«Nå er vi forresten godt i gang med intervjuene. Jeg synes det er så gøy, dette! Tårene trillet på meg i går kveld når jeg hørte tante XX fortelle sine historier. Det er så mange rørende og triste historier som kommer fram. Elevene er flinke, og foreldrene er også veldig involverte og engasjerte. Venter fem nye intervjuer i løpet av kvelden 😊».

Utstillingen

Vi fikk intervjumaterialet overlevert fra skolen på en minnepenn i februar. En måned seinere stengte hele Norge ned, men vi arbeidet fram mot ferdigstilling av presentasjonen av materialet i kasematten på Kristiansand kanonmuseum – filmene på skjerm i et eget, åpent rom; intervjuene som lyttestasjoner. Elevene hadde arbeidet med å finne «gullkorn» i intervjumaterialet sitt, dvs. opplysninger de syntes var spesielt interessante å formidle. Flere strevde med dette, så museet foretok for en stor del det endelige utvalget, men utdrag fra samtlige intervjuer ble med i utstillingen.

Stolte elever og lærere foran kasematten under åpningen av «Ungdom møter Møvik», 16. juni 2020. Foto: Gunhild Aaby.

Utstillingsåpningen var berammet til 24. april 2020, men 12. mars stengte Norge ned, og åpningen ble utsatt på ubestemt tid. Den 15. juni ble det åpnet for inntil 200 gjester, og museet inviterte til to åpningsarrangementer: En egen utstillingsåpning for elever, foresatte og inviterte gjester i skoletida for «Ungdom møter Møvik» og et kveldsarrangement for den lokalhistoriske utstillingen og skoleprosjektet samlet. Interessen for arrangementene var enorm i en tid som hungret etter kulturopplevelser etter koronanedstengningen.

Konkluderende bemerkninger

«Ungdom møter Møvik» med sine to delprosjekter har vært en flott og lærerik erfaring for museet. Vi opplevde hvordan det er å stå i dilemmaet om hvor mye vi skulle styre og gripe inn i elevenes arbeid, og hvor mye kontroll vi skulle overlate til dem. Filmdelen ble i større grad styrt av oss enn intervjudelen, der skolen overtok og la rammene for prosessen. I elevenes egenevaluering kommer det fram at flere ikke syntes filmen ble helt slik de hadde planlagt, noe som tyder på at vi burde vært tydeligere i planleggingsfasen av prosjektet og trukket oss mer tilbake i utføringsfasen. Intervjuprosjektet forgikk mer på den enkelte elevs premisser, men kunne

oppleves som mer krevende for noen. Vi tror at kombinasjonen av de to tilnæringsformene styrket prosjektet som helhet. «Ungdom møter Møvik» fikk en verdig og fin avslutning med utstillingsåpning, der elevene selv kom til orde og høstet lovord av offentlige myndighetspersoner i kommune og fylke. Og kanskje var det først med dette de slapp opp sjenanse og usikkerhet om eget produkt og ble stolte av det de hadde vært med på.

Filmvisning i et eget rom i kasematten og lydinstallasjoner som pirrer nysgjerrigheten.

FLEKKEFJORD MUSEUM – «TID. Fortid - nåtid – fremtid. *Flekkefjord i sin tid!*»

Teksten er skrevet av prosjektleder Birgit Gautschi.

Småbyen Flekkefjord

Flekkefjord er en småby på Sørlandet, nær grensen til Rogaland fylke. En høy andel av beboerne er født i Flekkefjord. Det er lite sirkulasjon blant innbyggerne, med forholdsvis få tilflyttere utenfra, og folketallet har vært bemerkelsesverdig stabilt i over 100 år. Ved utgangen av 2019 hadde Flekkefjord 9028 innbyggere, hvorav 523 er utenlandske statsborgere. Flekkefjord har en demografisk utfordring med tanke på at en høy andel av befolkningen er eldre mennesker. Mange unge flytter etter videregående skole for å få videreutdanning, og mange kommer først tilbake når de blir pensjonister.

Prosjektet «TID. Fortid – nåtid – fremtid»

Prosjektet er knyttet til museets arbeid med en ny lokalhistorisk utstilling. Her ville vi involvere lokalbefolkningen i større grad, og materialet som samles inn gjennom prosjektet skal brukes på ulike vis, både nå og i fremtiden. Temaet «tid» er valgt fordi alle har et forhold til tid, og alle har opplevd hva det betyr å ha for lite tid. Ingen vet hva tiden vil bringe, men alle vet hva tiden har brakt med seg. Men hovedfokuset vårt var også knyttet til relasjonen til småbyen Flekkefjord, dvs. tiden og livet her. Vi oppfordrer beboerne i Flekkefjord kommune til å fortelle museet om sin tid de har opplevd, eller kommer til å oppleve i hjembyen. De yngste i prosjektet er førskolebarna, og de eldste pensjonister på gamlehjemmet, og i midten er mange ulike aldergrupper vi ønsker å involvere. Det innsamlede materialet omfatter ulike uttrykk som stilskriving, tegninger, modellbygging, svar på spørreskjema, intervjuer med lydopptaker eller filmkamera. Vi inviterer *hele* byen med: Vi ønsker med dette at folk i Flekkefjord, uansett alder, bidrar; og at prosjektet kan føre til stolthet over byen, gi en følelse av å høre til og at innbyggerne får et eierforhold til museet og den fortalte historien.

Prosjektets tittel «Fortid – nåtid – fremtid» henspiller på en tidslinje – og på et visen livslinje – for menneskene og byen. Den blir en viktig del av den lokalhistoriske utstillingen som åpner 19. juni 2021.

Førskole

16 førskolebarn har ved utgangen av 2019 vært med i prosjektet. 10. oktober ble Sentrum barnehage, og 22. november Gyland barnehage besøkt. Jeg snakket med førskolebarna om fremtiden og fortiden, og om hva disse begrepene egentlig betyr. Rauli- og Kringlatoppen barnehage ble besøkt våren 2020.

Bare ble utfordret til å lage tegninger ut fra spørsmålene mine, og tegningen vil bli lagt inn i en tidskapsel som blir en sentral del av den nye, faste utstillingen. Tidskapselen ble laget av Lister Blikk i 2020 og er en hengende, åtte kantet diamant laget i blikk. Den skal henge fra taket i den nye lokalhistoriske utstillingen og vil ikke bli åpnet før i 2042, når Flekkefjord fyller 200 år. Ved siden av tegningen vil tidskapselen også inneholde USB minnepinner.

I desember 2020 ble ett av de barnehagebarna invitert til å snakke om fremtiden og jobbplaner for 2042, et år når hun vil være 28 år gammel. Hun ble filmet av profesjonelle, mens hun ble spurt de samme spørsmålene som de andre barnehagebarna hadde svart på. Til slutt holdt hun opp tegningen som hun hadde laget. Hennes klipp kommer til å bli vist sammen med fire andre utvalgte i prosjektet. Det blir vist med en laserprojektor som projiseres ved siden av tidskapselen. Det blir lagt til to lyttestasjoner hvor man kan høre henne fortelle sin historie.

7. trinn

Fram til desember 2019 har to klasser og totalt 44 elever på 7. trinn på Sunde skole levert inn stilen til museet. Hele trinnet med fire klasser fikk i oppgave å skrive en stil, om hvor de selv ser seg i år 2042, som 35-åring. Elevene fikk en klar oppbygging og struktur med sidetall og ord som skulle være med i stilen, og samarbeid med lærerne på 7. trinn på skolene har vært veldig bra. Sunde skole ble besøkt i 2019 og Hidra skole 10. februar 2020. Igjen ble en av elevene invitert til å lese opp hennes stil foran en kamera, og også dette opptaket vil bli lagt i tidskapselen og vist på en videoskjerm i utstillingen.

10. trinn

Utover høsten 2019 sendte jeg flere eposter om deltakelse i prosjektet til rektor på ungdomsskolen i Flekkefjord, uten å få svar. Da tok jeg kontakt med inspektør på skolen, og svaret kom umiddelbart. Etter et internt møte mellom dem, ønsket de at 9. klasse skulle være med i prosjektet. Fra museet sin side var dette ikke interessant, siden målet var å snakke med dem som skulle videre i utdanning og neste skole ettersom. Etter flere runder innvilget skolen at jeg kunne starte med prosjektet med 10. klassinger på vårparten 2020. Da skulle elevene jobbe i grupper med Stop Motion og lage kortfilmer med Duplo-figurer. Temaet skulle være hvordan Flekkefjord kan se ut i år 2042 ut ifra deres perspektiv, og hvor de selv står i livet da. Filmene

skulle blitt laget i samarbeid med animatør Jan Rune Blom og meg. Da Covid-19 satt hele landet i en lockdown 12.mars 2020 ble skolen stengt og prosjektet skrinlagt.

3. klasse VGS

I mai 2019 tok jeg kontakt med Mally Johnsen, lærer på Flekkefjord videregående skole ved linjen kunst, design og arkitektur, om et samarbeid i prosjektet. De har arkitektur og modellbygging på pensum, og elevene fikk derfor i oppgave å lage en modell av hvordan Flekkefjord bør se ut i 2042 for at de kan tenke seg å flytte tilbake til byen og stifte familie her. De startet med denne oppgaven tidlig i det nye skoleåret, og elevene ønsket å lage en modell til en fremtidig aktivitetspark. Modellene ble hentet 11.juni 2020. Siden modellene har en størrelse som ikke passer inn i tidskapselen, blir de avfotografert. Bildene ble lagret på en USB minnepinne i tidskapselen.

Befolkningen generelt og Bystyret

Grunnet COVID-19 og lite oppfølging fra politikerne, kom ingen by resultater frem i 2020. Dette vil bli reflektert grundig over i sluttrapporten.

Tjørsvågheimen sykehjem

De «gamle» har sett utviklingen over flere generasjoner, og det blir spennende å høre om deres minner og syn på om livet. Målet er at de eldre ser tilbake på livet sitt, lar det passere revy og husker minner som for lengst er glemte. I desember 2019 tok jeg kontakt med gamlehjemmet i Flekkefjord, Tjørsvågheimen, og presenterte prosjektet. Grunnet COVID-19 ble prosjektet forandret til å omfatte utelukkende et spørreskjema med 20 spørsmål. Det var 8 personer som til slutt ble med i prosjektet, og jeg fikk levert omfattende svar levert av Kaia Feed i desember 2020.

MANDAL MUSEUM – «Arbeidsliv i Mandal»

Teksten er skrevet av formidlingsleder Judith Seland Nilsen

Museet holder til i Andorsengården, byens største kjøpmannsgård, oppført 1801-1805. Her bygges det våren 2021 ei ny lokallhistorisk utstilling om byens historie. Museet har fra før utstillinger om byens tidlige sjøfart og eldre fiskeri på Agder-kysten. I tillegg er Mandal «Den lille byen med de store kunstnerne», og har malerisamlinger med verk av Adolph Tidemand, Olaf Isaachsen, Amaldus Nielsen og Gustav Vigeland, som alle er født i Mandal. Industrihistorie er en viktig del av regionens historie, og for å belyse den mangfoldig industrivirksomheten i byen, lar vi elever i 9. trinn ved en av byens ungdomsskoler bidra.

Presentasjon av prosjektet

«Arbeidsliv i Mandal» har vi kalt elevenes bidrag til den nye lokallhistoriske utstillinga. Intensjonsavtale med Vassmyra ungdomsskole ble skrevet allerede våren 2018. Valg av skole var ikke tilfeldig, denne skolen har gjennom flere år utmerket seg ved å vise stor interesse for å sette elevene inn i byen og omegns historie. I utgangspunktet ønsket vi også å samarbeide med en klasse på barneskolen, men fordi hele 9. trinn på Vassmyra ønsket og delta, konsentrerte vi oss om dem.

Elevenes oppgave var å intervju besteforeldre eller andre i generasjonene før dem, om deres arbeid og arbeidsplasser. Vi ba også om eventuelle foto og foto av relaterte gjenstander. Skolen knyttet prosjektet opp mot undervisninga i både norsk, samfunnsfag og utdanningsvalg.

Involvering og metode

Vi ønsket å samarbeide med en eller flere klasser på Vassmyra høsten 2020. Deler av opplegget kan inngå i programmet "Kjenn din by" som gjennomføres av en av byens ungdomsskoler hvert år.

Elevene vil få en innføring i intervjueteknikk og utarbeide spørsmål. De vil intervju foreldre, besteforeldre, oldeforeldre eller en nabo om deres arbeidsplass, eller minner om arbeidsplass. Noen av elevene har kanskje innvandrerbakgrunn, eller kommer fra andre steder i landet. Deres historier om arbeidsliv vil kunne sette byens industri inn i en større sammenheng. Elevene kan samle inn foto og fakta om arbeidsplassen, samt ta foto, lyd- og filmopptak med mobil. Resultatene blir utstilling og skoleopplegg med gjenstander, bilder, film og lydklipp, og vil inngå i den nye byhistorisk utstilling som åpner sommeren 2021.

Formidlingsform

Resultatene av elevenes innsamling av bilder, tekst, foto, lyd og film, vil brukes i utstilling og skoleopplegg. Her vil vi reflektere og filosofere over tida som går, om forskjeller i arbeidsliv i forskjellige tider. Elevenes materiale skal stilles ut i et eget rom i den lokalhistoriske utstillinga ved museet. Utstillinga åpner 20. juni 2021. Gjennom lydusjer og digital fortelling kan man lese og høre fortellinger elevene har skrevet ned om arbeid i Mandal.

Dette ble gjort i 2020

Alle elevene på 8. trinn deltok på byvandring i juni 2020. For oss på museet var dette en fin måte i presentere oss, og bli litt bedre kjent med lærere og elever. Elevene ble forberedt på at de skulle jobbe videre med byens historie neste skoleår.

I august deltok museumsformidleren på trinnmøte med lærere på 9. trinn. Vi snakket om prosjektet og avtalte datoer for skolebesøk og levering av intervjuer. Opprinnelig frist ble satt i begynnelsen av desember.

Kort evaluering

Utfordringer med korona gjorde seg i stor grad gjeldene dette skoleåret. Skolebesøkene kunne gå som avtalt fordi det var lite smittetrykk i kommunen på det tidspunktet. Men noen av elevene var usikre på hvordan de kunne intervju besteforeldre. Strengere nasjonale tiltak kom i perioden elevene gjorde intervjuene. Fristen for levering av intervjuer til museet ble utsatt til nyttår. Lokale utbrudd og karantener gjorde det vanskelig å få inn alle intervjuene og samtykkeerklæringene. Materialet som ble levert var likevel stort nok til at museet kunne trekke ut mange historier og sitater. Flere intervjuer ble levert i ettertid. Mellom 50 og 60 intervjuer ble levert, men ikke like mange samtykkeerklæringer.

Prosjektet er enda ikke fullført. Vi er i sluttspurten av utstillinga nå. 9. trinn ønsker å besøke utstillinga før den åpner offisielt 20. juni, det skal de selvfølgelig få. I materialet elevene har levert, ligger det mange muligheter videre. Museet har fått tilgang til historier og personer vi ikke kjente fra før. Materialet kan gjenbrukes i skoleopplegg, historiske temakvelder, ny utstilling som planlegges. Og museet har funnet flere personer vi kan gjøre mer grundige intervjuer med. Hvor spennende er det ikke å høre om utviklingen fra morse til mobiltelefoner, via telegram, fjernskriver, rikstelefon, strimmelskriver og skyvetelefon.

Målrettet tilnærming til samfunnsrollearbeid internasjonalt

Gjennom hele 2020 har vi jobbet tett sammen med syv museer og to universiteter i Norge, Sverige, Danmark, Polen, Litauen, Slovenia og Kroatia de neste fire årene, knyttet til det internasjonale samarbeidsprosjektet «*Identity on the Line*» som Vest-Agder-museet leder i perioden 2019-2023.

Vi har ikke søkt penger hos Kulturrådet for gjennomføringen av det internasjonale prosjektet, men vil likevel gjøre rede for arbeidet som ble gjennomført i 2020 i sluttrapporten som kommer om noen få måneder. Dette fordi museets ansatte har hatt stort utbytte av samarbeidet med kollegaer i andre land som også har samarbeidet med deler av lokalbefolkningen. Til tross for at «Sammen om fortellingen» og «Identity on the Line» har ulike målsetninger og fremgangsmåter, fantes det flere fellesnevner som ble blant annet adressert i samarbeidet med psykologer og i flere webinarer arrangert av «Identity on the Line».

Regnskap og bruk av tildelte midler

Vi legger i denne omgangen kun et kort regnskap for 2020-budsjettet ved. Lønnsutgifter er ikke henvist til prosjektet ennå. Det vil rettes opp i endelig budsjettet for perioden 2018 - 2021, som jo vil bli revisorgodkjent.

Vi takk for et godt samarbeid i 2020 og ser frem til å fullføre prosjektet i løpet av de neste månedene.

Kristiansand, 19.05.2021

Kathrin Pabst
Prosjektleder